

De vondst Steenwijkerland 2013, verborgen in of na 1521

Jos Benders & Edwin Schepers

Op 21 juli 2013 werd in de gemeente Steenwijkerland een stapeltje aan elkaar gekoekte munten gevonden. In dit artikel bespreken we de samenstelling, met speciale aandacht voor enkele bijzonderheden.

Foto 1:
Enkele aan elkaar gekoekte munten

Karel V meerderjarig (1521-1555)

Stuiver

Brabant – Antwerpen (GH 192-1a; VH 229-AN)

De keerzijde is slecht leesbaar, omdat er een afdruk van een stuiver van Filips de Schone zichtbaar is.

Blijkbaar waren deze twee munten stevig tegen elkaar aangekoekt.

Foto 4:
Karel V, Brabant (Antwerpen), stuiver, met afdruk van andere munt 2:1

Bisdom Utrecht

Filips van Bourgondië (1517-1524)

Stuiver

De Mey 357

Stad Deventer

Witpenning 147(3?)

Fortuyn Droogleever 26

Deze munt is vergaand versleten. De lezing van het jaartal is niet geheel zeker. In ieder geval is LXXI zichtbaar. Daarna lijkt er ruimte voor twee extra cijfers, dus nog twee keer II.

Foto 5:
Deventer, witpenning, jaartal 147(3?)

Stad Keulen

Witpenning (1474-1547)

Noss 22-23

De meest recente munt is vermoedelijk de stuiver van Karel V, geslagen vanaf 1521 (aannemend dat de Utrechtse stuiver voor die tijd is geslagen). De munten zijn dan op zijn vroegst in 1521 verborgen. De samenstelling is opmerkelijk: 12 van de 18 munten zijn stuivers op naam van Filips de Schone (1482-1506). Deze zijn geslagen rond 1500. De vondst bevat echter maar drie exemplaren van Filips' opvolger Karel V (1506-1555), twee groten van diens eerste emissie en de stuiver van diens tweede emissie. 12 munten waren dus al ongeveer 20 tot 25 jaar oud toen de vondst werd verborgen, terwijl er maar vier recente munten bij zaten. De totale waarde van de munten was destijds 16 tot 17 stuivers. Het geheel wekt de indruk van een spaarpotje van een minder vermogende, die over vele jaren af en toe een munt kon toevoegen.

De meest zeldzame munt is de stuiver van de Utrechtse bisschop Filips van Bourgondië (1517-1524). Slechts twee andere exemplaren staan geregistreerd (als losse vondsten) in NUMIS (per 3 februari 2016).

Wapenschild Filips van Bourgondië
MONETA.NOVA[EPIS.TR]AIECTE[NS]

Omschrift doorbrekend kruis met wapenschild van het Sticht in centrum

TV*ES*P-A[T-IENT]IA*MEA-DOMIN

2,50 gram; 28,5 millimeter

De spreuk 'Tu es patientia mea, domine' is een tekst uit psalm 70.

Opvallend is dat de letter A twee verschillende vormen heeft. Op de voorzijde staat een soort verbindingstreepje (met een hoekje naar beneden), op de keerzijde ontbreekt dit.

Foto 6:
Utrecht, Filips van Bourgondië, stuiver 2:1

REFERENTIES

De Mey, J.R. (1991) *Les Monnaies des Évêques, de la Ville et de la Seigneurie d'Utrecht (937-1581)* (Wemmel: eigen beheer).

Fortuyn Droogleever, J. (1982) *De vorstelijke en stedelijke muntslag te Deventer* (Deventer: boekhandel Praamstra).

Gelder, H.E. van & Hoc, M. (1960) *Les monnaies des Pays-Bas Bourguignons et Espagnols 1434-1713* (Amsterdam: Schulman).

Noss, A. (1926) *Die Münzen der Städte Köln und Neuß 1474-1794* (Keulen: Selbstverwaltung der Stadt Köln).

Vanhoudt, H. (2015) *De munten van de Bourgondische, Spaanse en Oostenrijkse Nederlanden en van de Franse en Hollandse periode 1434-1830* (Heverlee: eigen beheer).

MET DANK AAN

Bert van Beek, Paul Beliën (DNB), Jan Blok, Arnoud-Jan Bijsterveld (Tilburg University) en Johan Koning (redactie) voor hun medewerking bij de totstandkoming van dit artikel.

FOTO'S:

J. Koning en G. Lugthart

Aan een munt aan een uiteinde van het stapeltje zat een stukje textiel (zie foto 2). Vermoedelijk is dit een overblijfsel van een lapje waarin de munten zijn verborgen. Het zou ook een onderdeel van een beurs kunnen zijn. Dat lijkt minder waarschijnlijk, omdat de munten netjes op een stapeltje zaten. Ze zijn dus geordend voordat ze in de bodem terecht kwamen.

Foto 2:
Munt met restje textiel

Het stapeltje bleek uit 18 zilveren munten te bestaan. De samenstelling is als volgt.

Bourgondische Nederlanden

Filips de Schone (1482-1506)

Zevende missie 14 mei 1496

Stuiver

Holland gedateerd 1497 of 1499 (GH 112-6b of GH 120-6a; VH 142-DO)

Namen (GH 112-7; VH 142-NA): vier exemplaren

Achtste emissie 8 december 1499

Stuiver

Brabant-Antwerpen (GH 120-1a; VH 152-AN)

Brabant-Maastricht 150(?) (GH 120-2; VH 152-MA)

Holland gedateerd 1499 (GH 120-6b-c; VH 152-DO): twee exemplaren

Namen gedateerd 1499, 1502 en jaar onleesbaar (GH 120-7; VH 152-NA)

Opmerkelijk is het jaartal op de Hollandse stuiver van de zevende emissie: dat bevat maar drie cijfers, namelijk 149. Daardoor is niet duidelijk of het jaartal 1497 (GH 112-6b) of 1499 (GH 120-6a) moet zijn.

Foto 3:
Filips de Schone, Holland, stuiver, detail jaartal '149'

Karel V minderjarig (1506-1521)

Groot

Brabant – Antwerpen (GH 173-1a; VH 204-AN)

Brabant – Maastricht 1510 (GH 173-2; VH 204-MA)